ΜΟΥΣΙΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΤΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. ALEX THURNEYSSEN

Δὲν ἔχομεν πραγματικῶς κανένα λόγο νὰ παραπονούμεθα στὴν ἐφετεινὴν μουσικὴν περίοδον γιὰ ἔλλειψιν ἐμφανίσεων ἀγνώστων μας ὡς τώρα καλλιτεχνῶν καὶ νέων ἔργων. Καὶ ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν εὐγνωμόνως ὅτι μὲ ὅλας τὰς δυσχερείας ποὺ εἶχε ν' ἀντιμετωπίσῃ εἰς τὰς σημερινὰς δυσκόλους περιστάσεις τὸ Ὠδεῖον Ἀθηνῶν εἰς τὴν μετάκλησιν ξένων καλλιτεχνῶν ἔκαμε πᾶν ὅ,τι ἦτο δυνατὸν διὰ νὰ τὰς ὑπερπηδήσῃ καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὰ προγράμματά του ἐνδιαφέρον.

Αὐτὴ τὴ φορὰ βέβαια δὲν ἐπρόκειτο γιὰ καμμιὰ καθ' αὐτὸ συμφωνικὴ συναυλία παρὰ μᾶλλον γιὰ μιὰ βραδυὰ μουσικῆς δωματίου μέσα στὸ πλαίσιον δύο συμφωνικῶν ἔργων μικρᾶς διαρκείας. Ἡ γνωριμία ὅμως μὲ τὸ κουϊντέττο πνευστῶν τῆς Πράγας, ἦταν τόσο πολύτιμη, ποὺ κάνει εὔκολο νὰ λησμονήσωμε τὴν μικρὴ αὐτὴ ἀνακρίβεια.

Γιατὶ ἀσφαλῶς αὐτὸ τὸ μουσικὸ συγκρότημα συγκαταλέγεται στὰ καλλίτερα τοῦ εἴδους του. Στὴν Εὐρώπη συναντᾷ κανεὶς κάποτε παρόμοια — ἂν καὶ σπανίως σ' αὐτὴν τὴν ποιότητα — ἀλλὰ γιὰ μᾶς ἐδῶ, ποὺ δὲν εἴμαστε καὶ ἐντελῶς κακομαθημένοι μὲ τόσον τέλειον ἦχον πνευστῶν, οἱ πέντε αὐτοὶ καλλιτέχναι ἦταν κυριολεκτικῶς μία ἀποκάλυψις.

Αὐτὴν τὴν στρογγυλότητα, αὐτὴν τὴν ἁπαλότητα τοῦ ἤχου, αὐτὴν τὴν σχεδὸν ἀπίστευτον διαύγειαν καὶ ἀκρίβειαν στὴν ἐντονασιόν, αὐτὸν τὸν μέχρι τῶν λεπτομερειῶν ἀπόλυτον συγχρονισμὸν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν, αὐτὸν τὸν λεπτὸν καὶ τόσον καλλιεργημένον τρόπον εἰς τὴν ἀπόδοσιν μουσικῆς τοῦ δωματίου: ὅλα λοιπὸν αὐτά, ἐδῶ δὲν τὰ ἔχομεν ἀκούσει ἀπὸ πνευστὰ τοὐλάχιστον.

Περιττὸν βέβαια νὰ πῶ, ὅτι ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς πέντε αὐτοὺς Κυρίους εἶναι ἕνας τέλειος δεξιοτέχνης. Μέρη γοργά, ποὺ κυλοῦσαν, χτυπητὰ στακκάτι, οἱ πιὸ δύσκολοι χωρισμοὶ στὴ φράσι, μιὰ ὡραία καὶ γεμάτη ἔκφρασι καντιλλένια, μὲ τὴ μεγαλήτερη ποικιλία στὴ δυναμικότητα: Δηλαδή, ὅλα τὰ τεχνικὰ προβλήματα ποὺ ὀρθώνονται μπρὸς σ' ἕνα πνευστὸν ὄργανον, ἐξαφανίζονται μὲ μίαν εὐχέρειαν, μὲ μίαν κομψότητα, ποὺ θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ τὴν χαρακτηρίσῃ «παραμυθένια».

Ἀλλὰ τὸ ἐξαιρετικὸ εἶναι ὅτι ὅλες αὐτὲς οἱ τεχνικὲς ἱκανότητες παραχωροῦν τὴν πρωτοκαθεδρία παντοῦ καὶ πάντοτε εἰς μίαν μουσικότητα, ἡ ὁποία πηγάζει ἀπὸ μίαν καλλιτεχνικὴν ψυχήν! Θέλω νὰ πῶ, ὅτι κάθε μέλος αὐτοῦ τοῦ ἰδεώδους συνόλου δὲν εἶναι ἁπλῶς δεξιοτέχνης, ἀλλὰ προπάντων μουσικός. Εἶναι τώρα περιττὸν νὰ ὑπενθυμίσω πόση ἐργασία ἐχρειάσθη γιὰ νὰ ἐπιτευχθῇ αὐτὸς ὁ ἀπόλυτος σύνδεσμος τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς σκέψεως μεταξὺ τῶν πέντε, εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλεται ὁ θαυμάσια ἰσορροπημένος ἦχος τους.

Εἶναι ἀλησμόνητη ἡ ἐντύπωσις ποὺ ἄφησαν μὲ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ θαυμαστοῦ, χαριτωμένου κουϊντέττου τοῦ Μότσαρτ. Τὸ ἀπέδωσαν ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸν ἐξαιρετικόν τους πιανίσταν κ. Μάξιαν μὲ μιὰ τρυφερώτατη καὶ εὐγενικώτατη διαφάνεια.

Καὶ ἐννοεῖται, ὅτι ἀνεδημιούργησαν μὲ ἰδιαίτερη ἀγάπη τὸ ἐξαιρετικὸ κουϊντέττο τοῦ μεγάλου συμπατριώτου των Τ. Φέρστερ. Ἀλλὰ πραγματικῶς ἄξιζε τὴ στοργή τους γιατὶ εἶναι ἕνα ἀριστούργημα εἰς τὸ εἶδος του. Ἔκθεσις τῶν θεμάτων, ρυθμός, ἐπεξεργασία τῶν φωνῶν, ὅλα μαρτυροῦν τὸ χέρι ἑνὸς ὡρίμου καλλιτέχνου, ποὺ ἔχει ὁλόκληρη ζωὴ πίσω του καὶ ἀντικρύζει τὸν κόσμον μὲ μιὰ ἀνώτερη πνευματώδη εἰρωνείαν.

Ἡ «Σερενάτα μὲ μεταλλαγὲς» τοῦ Μπλοῦμερ — πνευματῶδες καὶ εὐχάριστο παρὰ βαθὺ ἔργον — ἔδωσεν ἔπειτα εὐκαιρία στὸν καθένα ἀπὸ τοὺς πέντε καλλιτέχνας νὰ δείξουν ὅλην τὴν δεξιοτεχνική τους ἱκανότητα, γιὰ τὴν ὁποίαν τὸ κοινὸν ἔξαλλον ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ τοὺς εὐχαριστοῦσε μὲ ἐκδηλώσεις ἀτελείωτες.

Ἄλλη νέα ἐμφάνισις τῆς βραδυᾶς ἦταν ἡ «Εἰσαγωγὴ σ' ἕνα Δρᾶμα» τοῦ Εὐαγγελάτου.

Ἐπέρασαν πολλὰ χρόνια ἀπὸ τότε ποὺ πρῶτος ὡμίλησα στὰ μουσικά μου σημειώματα γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴ ἰδιοφυΐα τοῦ τότε ἀγνώστου ἀκόμη Ἕλληνος νεαροῦ συνθέτου. Καὶ σήμερα ἡ χαρά μου καὶ ἡ ἱκανοποίησίς μου εἶναι μεγάλη γιατὶ μπορῶ νὰ διαπιστώσω ὅτι τὸ ἔνστικτό μου ποτὲ δὲν μὲ ἠπάτησε. Ἀπὸ πολλοῦ ὁ ἄγνωστος ἄλλοτε νεοφώτιστος ἔγινε ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσωπευτικώτερους τύπους τῆς νεαρᾶς ἑλληνικῆς μουσικῆς καὶ μπορεῖ κανεὶς ἄφοβα νὰ πῇ ἕνας ἀπὸ κείνους εἰς τοὺς ὁποίους μπορεῖ νὰ στηρίξη ἡ χώρα τὶς ἀγαθώτερες ἐλπίδες.

Καθένα ἀπὸ τὰ ἔργα ποὺ μᾶς παρουσίασε ὥς τώρα εἶναι κι' ἀπὸ ἕνας ἀξιόπιστος μάρτυς, ὅτι ἐδῶ πρόκειται γιὰ μιὰ ἀληθινὴ δημιουργικὴ ἱκανότητα. Ἡ κλίσις του τὸν σπρώχνει πάντοτε πρὸς τὴν συμφωνικὴν μουσικήν. Ἡ πλαστικότης τῶν θεμάτων του, ἡ προδιάθεσίς του γιὰ μιὰ πλατειὰ καὶ μεγάλη ἀρχιτεκτονική, ἡ ἱκανότης του νὰ συνδυάζη καὶ νὰ μεταμορφώνη τὸ θεματικὸν ὑλικόν του, ἡ ἀγάπη του στὴν ἐσωτερικὴ ἔντασι καὶ στὶς ψυχικὲς ἀντιθέσεις, ἡ μακρυὰ ἀναπνοή, ποὺ ἔχουν οἱ μουσικές του φράσεις, ἡ αὐθόρμητη χαρὰ ποὺ αἰσθάνεται χτίζοντας καὶ φορμάροντας, ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀλάνθαστα χαρακτηριστικὰ μιᾶς φύσεως, ἑνὸς τύπου, ποὺ δημιουργεῖ συμφωνικὰ ἀπὸ ἐσωτερικὴ ἀνάγκη. Ἡ ὀρχήστρα εἶναι γιὰ τὸν Εὐαγγελᾶτον τὸ φυσικὸν μέσον ἐκφράσεως. Δηλαδή: δὲν ἐνορχηστρώνει ἔπειτα τὴν μουσικήν του. Σκέπτεται καὶ αἰσθάνεται εὐθὺς ἀμέσως μέσον τῆς ὀρχήστρας καὶ ἡ μουσική του εἶναι συμφωνικὴ ἤδη εἰς τὴν σύλληψίν της.

Τὸ τελευταίως ἐκτελεσθὲν ἔργον του «Εἰσαγωγὴ σ' ἕνα Δρᾶμα», ὅπως τὸ ὀνομάζει, σημειώνει μίαν σημαντικὴν ἐξέλιξιν εἰς τὸ δημιουργικόν του ἔργον κατὰ τοῦτο: Μὲ ὅλην τὴν ἐλευθερίαν, ποὺ ὑπάρχει στὴν ἐπεξεργασίαν τῶν θεμάτων, ἐπιτυγχάνει ἀπὸ μίαν φυσικὴν λογικήν, μίαν συμμετρίαν εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἡ ὁποία κυριολεκτικῶς ἐπιβάλλεται. Εἶναι πλούσιος εἰς ἠχητικὲς ὠμορφιές, γεμάτος ζωτικότητα, εὐγενικὸς εἰς τὴν ἐμφάνισιν, λεπτότατος εἰς τὸ αἴσθημα καὶ μὲ τὸ ἑλληνικὸν χρῶμα ὡς βάσιν — ἀλλὰ μόνον ὡς βάσιν — μὲ ὡραίας ἐμπνεύσεις, μὲ πραγματικῶς ἐκπληκτικὰς τεχνικὰς ἱκανότητας. Ἔτσι παρουσιάζεται εἰς τὸ νέον του ἔργον. Μᾶς δίδει δηλαδὴ θαυμάσια μουσικὴ ποὺ συνδυάζει φαντασίαν, αἴσθημα καὶ πνεῦμα.

Ἡ ἐπιτυχία ὑπῆρξεν ὡς ἀνεμένετο, καταπληκτικὴ καὶ τὴν ἐμοιράστηκαν δικαιότατα καὶ ὁ Συνθέτης καὶ ὁ κ. Οἰκονομίδης, ποὺ ὑποστηριζόμενος θερμότατα ἀπὸ τὴν ὀρχήστραν ἀφωσιώθηκε μὲ μίαν στοργήν, μὲ μίαν ἀληθινὴν ἀγάπην εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ὡραίου ἔργου, τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν.

Ἡ ἄλλη «πρώτη ἐκτέλεσις» τοῦ προγράμματος «Εἰσαγωγὴ κατὰ τὴν Ἰταλικὴν τεχνοτροπίαν» τοῦ Σοῦμπερτ, μᾶς παρουσίασε ἕνα χαριτωμένο ἔργον, ποὺ τόσον τὸ βιεννέζικο, ὅσο καὶ τὸ ἰταλικὸ πνεῦμα δίδουν ὅ,τι πιὸ ἀξιαγάπητο ἔχουν καὶ ἔδωσε πρὸ πάντων τὴν εὐκαιρία εἰς τὸν νεαρώτατον τότε Σοῦμπερτ νὰ δείξη τὴν ἱκανότητά του.

Alex Thurneyssen